

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (treće vijeće)

12. rujna 2019.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Zaštita zdravlja – Higijenski paket – Uredba (EZ) br. 853/2004 – Uredba (EZ) br. 854/2004 – Higijena hrane životinjskog podrijetla – Meso peradi – *Post mortem* inspekcija trupova – Vidljiva kontaminacija trupa – Pristup nulte tolerancije”

U predmetu C-347/17,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Rechtbank Rotterdam (Sud u Rotterdamu, Nizozemska), odlukom od 8. lipnja 2017., koju je Sud zaprimio 12. lipnja 2017., u postupku

A i dr.

protiv

Staatssecretaris van Economische Zaken,

SUD (treće vijeće),

u sastavu: M. Vilaras, predsjednik četvrtog vijeća, u svojstvu predsjednika trećeg vijeća, J. Malenovský, L. Bay Larsen, M. Safjan i D. Šváby (izvjestitelj), suci,

nezavisni odvjetnik: M. Bobek,

tajnik: C. Strömholm, administratorica,

uzimajući u obzir pisani postupak i nakon rasprave održane 4. listopada 2018.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za A i dr., E. Dans, *advocaat*,
- za nizozemsku vladu, K. Bulterman, L. Noort, C. S. Schillemans i J. M. Hoogveld, u svojstvu agenata,
- za dansku vladu, J. Nymann-Lindegren, M. Wolff i P. Ngo, u svojstvu agenata,
- za njemačku vladu, T. Henze i S. Eisenberg, a zatim samo S. Eisenberg, u svojstvu agenata,
- za finsku vladu, H. Leppo, u svojstvu agenta,
- za Europsku komisiju, A. Bouquet i F. Moro, u svojstvu agenata,

* Jezik postupka: nizozemski

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 29. studenoga 2018.,
donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje odjeljka II. poglavlja IV. točaka 5. i 8. Priloga III. Uredbi (EZ) br. 853/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2004. o utvrđivanju određenih higijenskih pravila za hranu životinjskog podrijetla (SL 2004., L 139, str. 55.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 3., svezak 11., str. 3.) i odjeljka I. poglavlja II. dijela D točke 1. Priloga I. Uredbi (EZ) br. 854/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2004. o utvrđivanju posebnih pravila organizacije službenih kontrola proizvoda životinjskog podrijetla namijenjenih prehrani ljudi (SL 2004., L 139, str. 206.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 3., svezak 10., str. 33.), kako je izmijenjena Provedbenom uredbom Komisije (EU) br. 739/2011 od 27. srpnja 2011. (SL 2011., L 196, str. 3.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 3., svezak 60., str. 255.) (u daljnjem tekstu: Uredba br. 854/2004).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između A i dr., sedam klaonica peradi sa sjedištem u Nizozemskoj, i Staatssecretaris van Economische Zaken (državni tajnik za gospodarstvo, Nizozemska; u daljnjem tekstu: državni tajnik), u vezi s administrativnim kaznama koje je potonji izrekao zbog povreda nizozemskog Zakona o životinjama.

Pravni okvir

Pravo Unije

Uredba (EZ) br. 178/2002

- 3 Uredba (EZ) br. 178/2002 Europskog parlamenta i Vijeća od 28. siječnja 2002. o utvrđivanju općih načela i uvjeta zakona o hrani, osnivanju Europske agencije za sigurnost hrane te utvrđivanju postupaka u područjima sigurnosti hrane (SL 2002., L 31, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 7., str. 91.) u članku 3. točkama 9. i 14. propisuje:

„U smislu ove Uredbe:

[...]

9. ‚rizik‘ znači funkcija vjerojatnosti štetnog učinka na zdravlje i težina tog učinka, koji je posljedica opasnosti;

[...]

14. ‚opasnost‘ znači biološki, kemijski ili fizički agens u hrani ili hrani za životinje ili stanje hrane ili hrane za životinje s mogućnošću štetnog djelovanja na zdravlje.”

- 4 Članak 14. te uredbe, naslovljen „Uvjeti za utvrđivanje sigurnosti hrane”, glasi:

„1. Nesigurnu hranu nije dozvoljeno stavljati na tržište:

2. Hrana je nesigurna ako je:

- (a) štetna za zdravlje;
- (b) neprikladna za prehranu ljudi.

3. Pri odlučivanju je li neka hrana nesigurna, uzimaju se u obzir:

- (a) normalni uvjeti u kojima potrošač rabi tu hranu i sve faze proizvodnje, prerade i distribucije; te
- (b) informacije koje su date potrošaču, uključujući podatke na naljepnici i druge informacije dostupne potrošaču u pogledu izbjegavanja specifičnih štetnih djelovanja neke određene hrane ili kategorije hrane na zdravlje ljudi.

[...]

5. Prilikom utvrđivanja je li neka hrana neprikladna za prehranu ljudi uzima se u obzir je li ta hrana neprihvatljiva za prehranu ljudi prema svojoj predviđenoj uporabi zbog njezinog zagađenja vanjskim uzročnikom ili na neki drugi način, ili zbog truljenja, kvarenja ili raspadanja.

[...]”

5 Na temelju članka 17. navedene uredbe, naslovljenog „Obveze”:

„1. Subjekti u poslovanju s hranom i hranom za životinje u svim fazama proizvodnje, prerade i distribucije unutar poslovanja kojim upravljaju moraju osigurati da hrana ili hrana za životinje ispunjava zahtjeve propisa o hrani koji su od važnosti za njihove aktivnosti te moraju provjeriti jesu li ti zahtjevi ispunjeni.

2. Države članice izvršavaju propise o hrani, prate i provjeravaju ispunjavaju li subjekti u poslovanju s hranom i hranom za životinje odgovarajuće zahtjeve propisa o hrani u svim fazama proizvodnje, prerade i distribucije.

One s tim ciljem održavaju sustav službene kontrole i drugih aktivnosti prikladan okolnostima, uključujući obavješćivanje javnosti o sigurnosti i riziku hrane i hrane za životinje, nadzoru sigurnosti hrane i hrane za životinje i ostalim aktivnostima praćenja koje pokrivaju sve faze proizvodnje, prerade i distribucije.

Države članice također utvrđuju propise za mjere i sankcije koje se primjenjuju na povrede propisa o hrani i hrani za životinje. Mjere i sankcije su učinkovite, proporcionalne i odvraćajuće.”

Uredba (EZ) br. 852/2004

6 Uredba (EZ) br. 852/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2004. o higijeni hrane (SL 2004., L 139, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 15., str. 42.) u članku 2. stavku 1. točki (f) propisuje:

„1. U smislu ove Uredbe:

[...]

(f) ‚kontaminacija’ znači prisutnost ili unošenje opasnosti.”

7 U članku 3. te uredbe, naslovljenom „Opća obveza”, određeno je:

„Subjeki u poslovanju s hranom moraju osigurati da sve faze proizvodnje, prerade i distribucije hrane koje su pod njihovom kontrolom udovoljavaju zahtjevima vezanim za higijenu koji su utvrđeni ovom Uredbom.”

8 Članak 4. navedene uredbe, naslovljen „Opći i posebni zahtjevi vezani za higijenu”, propisuje:

„1. Subjeki u poslovanju s hranom koji obavljaju primarnu proizvodnju i s njom povezane djelatnosti koje su navedene u Prilogu I. moraju se pridržavati općih odredaba o higijeni koje su utvrđene u dijelu A Priloga I. te posebnih zahtjeva predviđenih Uredbom (EZ) br. 853/2004.

2. Subjeki u poslovanju s hranom koji obavljaju bilo koju fazu proizvodnje, prerade i distribucije hrane nakon faza na koje se primjenjuje stavak 1. moraju se pridržavati općih zahtjeva vezanih uz higijenu utvrđenih u Prilogu II., kao i svih posebnih zahtjeva predviđenih Uredbom (EZ) br. 853/2004.

3. Subjeki u poslovanju s hranom donose, prema potrebi, sljedeće posebne higijenske mjere:

- (a) pridržavanje mikrobioloških mjerila za hranu;
- (b) postupke potrebne za postizanje ciljeva koji su postavljeni kako bi se ostvarili ciljevi ove Uredbe;
- (c) pridržavanje zahtjeva o nadzoru temperature za hranu;
- (d) održavanje hladnog lanca;
- (e) uzorkovanje i analize.

[...]”

9 Članak 5. Uredbe br. 852/2004, naslovljen „Analiza opasnosti i kritične kontrolne točke”, u stavku 1. propisuje:

„Subjeki u poslovanju s hranom uspostavljaju, provode i održavaju trajni postupak ili postupke temeljene na načelima sustava [Hazard Analysis Critical Control Point (HACCP) (sustav analize opasnosti i kritičnih kontrolnih točaka)].”

Uredba br. 853/2004

10 Uvodne izjave 1., 2., 4., 9. i 10. Uredbe br. 853/2004 glase kako slijedi:

„(1) Uredbom (EZ) br. 852/2004 [...] Europski parlament i Vijeće utvrdili su opća higijenska pravila za hranu kojih se moraju pridržavati subjekti u poslovanju s hranom.

(2) Određena hrana može predstavljati posebnu opasnost za zdravlje ljudi, zbog čega je potrebno utvrditi određena higijenska pravila. To se prije svega odnosi na hranu životinjskog podrijetla u kojoj su često utvrđene mikrobiološke i kemijske opasnosti.

[...]

(4) Što se tiče javnog zdravlja ta pravila sadrže zajednička načela naročito u odnosu na odgovornosti proizvođača i nadležnih tijela, konstrukcijske, operativne i higijenske uvjete koje moraju ispunjavati objekti, postupke odobravanja objekata, uvjete u vezi sa skladištenjem i prijevozom te oznake zdravstvene ispravnosti.

[...]

(9) Glavni ciljevi preinačenja su osiguravanje visoke razine zaštite potrošača u pogledu sigurnosti hrane, podvrgavajući subjekte u poslovanju s hranom u cijeloj Zajednici istim pravilima, te osiguravanje pravilnog djelovanja unutarnjeg tržišta proizvodima životinjskog podrijetla, pridonoseći tako ostvarenju ciljeva zajedničke poljoprivredne politike.

(10) Potrebno je zadržati, i prema potrebi kako bi se osigurala zaštita potrošača, ojačati detaljna pravila za higijenu na proizvode životinjskog podrijetla.”

11 Članak 2. Uredbe br. 853/2004, naslovljen „Definicije”, propisuje:

„Za potrebe ove Uredbe primjenjuju se sljedeće definicije:

1. definicije utvrđene u Uredbi (EZ) br. 178/2002;
2. definicije utvrđene u Uredbi (EZ) br. 852/2004;
3. definicije utvrđene u Prilogu I.; i
4. sve tehničke definicije iz priloga II. i III.”

12 Članak 3. Uredbe br. 853/2004, naslovljen „Opće obveze”, u stavku 1. propisuje:

„Subjekti u poslovanju s hranom moraju ispunjavati odgovarajuće odredbe iz priloga II. i III.”

13 Prilog III. odjeljak I. te uredbe, naslovljen „Meso domaćih papkara i kopitara”, u poglavlju IV. točki 10. predviđa:

„Trupovi ne smiju biti vidljivo onečišćeni fekalijama. Svaki vidljivo onečišćeni dio mora se odmah ukloniti rezanjem ili na neki drugi način s istim učinkom.”

14 Prilog III. odjeljak II. te uredbe, naslovljen „Meso peradi i dvojezubaca”, u poglavlju II., naslovljenom „Uvjeti koje moraju ispunjavati klaonice”, propisuje:

„Subjekti u poslovanju s hranom moraju osigurati da klaonice u kojima se kolju perad i dvojezupci ispunjavaju sljedeće zahtjeve glede izgradnje, uređenja i opreme:

1. Klaonice moraju imati prostoriju ili natkriveni prostor za prihvrat životinja i za njihov *ante mortem* pregled.
2. Kako bi se izbjegla kontaminacija mesa, klaonice moraju:
 - (a) imati dovoljan broj prostorija prikladnih za poslove koji se u njima obavljaju;
 - (b) imati posebnu prostoriju za evisceraciju i daljnju obradu, uključujući dodavanje začina cijelim trupovima peradi, osim ako u pojedinačnim slučajevima nadležno tijelo odobri vremensku odvojenost ovih poslova unutar određene klaonice;
 - (c) osigurati prostornu ili vremensku odvojenost sljedećih poslova:
 - i. omamljivanje i krvarenje;
 - ii. uklanjanje perja ili kože, te šurenje; i

- iii. otpremanje mesa;
- (d) imati naprave koji sprečavaju dodir mesa s podovima, zidovima i instalacijama;
 - i
- (e) imati linije klanja koje su osmišljene tako da (kada su u funkciji) omogućuju neprekidan tijek procesa klanja i sprečavaju križnu kontaminaciju između različitih dijelova linije klanja. Ako u istom objektu djeluje više od jedne linije klanja, one moraju biti dovoljno odvojene kako bi se izbjegla križna kontaminacija.

[...]

6. Klaonice moraju raspolagati odvojenim prostorom s odgovarajućom opremom za čišćenje, pranje i dezinfekciju:
 - (a) prijevozne opreme kao što su kontejneri;
 - i
 - (b) prijevoznih sredstava.

Međutim, ovi prostori i oprema nisu obvezni za podtočku (b) ako za to u blizini postoje službeno odobrena mjesta i oprema.

[...]”

- 15 U odjeljku II. poglavlju IV. Priloga III. Uredbi br. 853/2004, naslovljenom „Higijena klanja”, određuje se:

„Subjeki u poslovanju s hranom i koji vode klaonice za klanje peradi i dvojezubaca moraju osigurati ispunjavanje sljedećih uvjeta.

[...]

2. Subjeki koji vode klaonice moraju slijediti upute nadležnog tijela kako bi osigurali da *ante mortem* pregled životinja bude obavljen u prikladnim uvjetima.
3. Ako je objekt odobren za klanje različitih vrsta životinja ili za obradu ptica bezgrebenki iz uzgoja i sitne slobodno živuće divljači, moraju se poduzeti mjere predostrožnosti kako bi se vremenskim ili prostornim odvajanjem poslova koji se obavljaju na različitim vrstama spriječila križna kontaminacija. Moraju se osigurati odvojeni prostori i oprema za prihvata i skladištenje trupova ptica bezgrebenki iz uzgoja zaklanih na gospodarstvu te za sitnu slobodno živuću divljač.
4. Životinje koje se dovedu u prostoriju za klanje moraju se zaklati bez nepotrebnog odgađanja.
5. Omamljivanje, krvarenje, skidanje kože ili perušanje, evisceracija i drugi oblici obrade moraju se obaviti bez nepotrebnog odgađanja te na način koji sprečava kontaminaciju mesa. Naročito se moraju poduzeti mjere kako bi se spriječilo istjecanje sadržaja probavnog trakta tijekom evisceracije.
6. Subjeki koji vode klaonice moraju slijediti upute nadležnog tijela kako bi osigurali da *post mortem* pregled bude obavljen u prikladnim uvjetima, a naročito da zaklane životinje budu ispravno pregledane.
7. Nakon *post mortem* pregleda:
 - (a) dijelovi koji su neprikladni za prehranu ljudi moraju se što je moguće prije ukloniti iz čistog dijela kruga objekta;

- (b) zadržano meso ili ono koje je proglašeno neprikladnim za prehranu ljudi te nejestivi nusproizvodi ne smiju dolaziti u dodir s mesom koje je proglašeno prikladnim za prehranu ljudi;
 - (c) unutarnji organi ili dijelovi unutarnjih organa koji ostaju u trupu, osim bubrega, moraju se, po mogućnosti, u cijelosti ukloniti što je moguće prije, osim ako nadležno tijelo odobri drugačije.
8. Nakon pregleda i evisceracije zaklane se životinje moraju što je moguće prije očistiti i ohladiti do temperature od najviše 4 °C, osim ako se meso rasijeca dok je još toplo.
9. Ako se trupovi hlade uranjanjem u vodu, mora se voditi računa o sljedećem:
- (a) moraju se poduzeti sve mjere predostrožnosti kako bi se izbjegla kontaminacija trupova, uzimajući u obzir parametre kao što su težina trupova, temperatura vode, količina i smjer protoka vode te vrijeme hlađenja;
 - (b) oprema se mora potpuno isprazniti, očistiti i dezinficirati kad god je to potrebno, a najmanje jednom dnevno.
10. U objektu se ne smiju klati bolesne ili na bolest sumnjive životinje i životinje koje se kolju u okviru programa iskorjenjivanja ili suzbijanja bolesti, osim ako to dopusti nadležno tijelo. U tom slučaju, klanje se mora obaviti pod službenim nadzorom i moraju se poduzeti mjere za sprečavanje kontaminacije; prostori se moraju očistiti i dezinficirati prije ponovne uporabe.”

Uredba br. 854/2004

- 16 Uredba br. 854/2004 u uvodnim izjavama 4. i 8. određuje:

„(4) Službene kontrole proizvoda životinjskog podrijetla trebaju obuhvaćati sve elemente koji su značajni za zaštitu javnog zdravlja i, prema potrebi, za zaštitu zdravlja i dobrobiti životinja. One se trebaju temeljiti na najnovijim bitnim podacima koji su dostupni te bi ih, stoga, trebalo prilagođavati kako novi bitni podaci budu raspoloživi.

[...]

(8) Službene kontrole proizvodnje mesa potrebne su kako bi se provjerilo pridržavaju li se subjekti u poslovanju s hranom higijenskih pravila i udovoljavaju li kriterijima i ciljevima koji su utvrđeni u zakonodavstvu Zajednice. Službene kontrole trebaju obuhvaćati nadzorni pregled nad djelatnostima subjekata u poslovanju s hranom i inspekcijske preglede, uključujući i provjere samokontrola subjekata u poslovanju s hranom.”

- 17 Članak 4. te uredbe, naslovljen „Opća načela službenih kontrola koja se odnose na sve proizvode životinjskog podrijetla obuhvaćene ovom Uredbom”, određuje:

„1. Države članice moraju osigurati da subjekti u poslovanju s hranom pruže svu potrebnu pomoć nadležnome tijelu kako bi mu se omogućilo učinkovito obavljanje službenih kontrola.

One naročito moraju osigurati:

- da bude omogućen pristup zgradama, prostorima, uređajima ili drugoj infrastrukturi,

[...]

2. Nadležno tijelo provodi službene kontrole kako bi provjerilo ispunjavaju li subjekti u poslovanju s hranom zahtjeve:

(a) Uredbe (EZ) br. 852/2004;

(b) Uredbe (EZ) br. 853/2004;

[...]

3. Službene kontrole iz stavka 1. obuhvaćaju:

(a) nadzorne preglede vezane uz primjenu dobre higijenske prakse i postupaka koji se temelje na sustavu analize opasnosti i upravljanja kritičnim kontrolnim točkama (HACCP);

[...]

i

(c) sve posebne poslove vezane uz nadzorne preglede koji su navedeni u prilogima.”

[...]

5. Nadzornim pregledima postupaka koji se temelje na sustavu analize opasnosti i upravljanja kritičnim kontrolnim točkama (HACCP) provjerava se primjenjuju li subjekti u poslovanju s hranom te postupke stalno i pravilno, pri čemu se naročito provjerava pružaju li ti postupci jamstva utvrđena u odjeljku II. Priloga II. Uredbe (EZ) br. 853/2004. Nadzornim pregledom se naročito utvrđuje jamče li ti postupci, u mjeri u kojoj je to moguće, da proizvodi životinjskog podrijetla:

(a) zadovoljavaju mikrobiološke kriterije utvrđene u skladu sa zakonodavstvom Zajednice;

[...]”

18 U članku 5. Uredbe br. 854/2004 predviđa se:

„Države članice osiguravaju da se službene kontrole glede svježeg mesa obavljaju u skladu s Prilogom I.

1. Službeni veterinar obavlja inspekcijske preglede u klaonicama, objektima za obradu divljači i rasjekavaonicama, koji stavljaju u promet svježe meso, u skladu s općim zahtjevima iz odjeljka I. poglavlja II. Priloga I. i u skladu s posebnim zahtjevima iz odjeljka VI., a naročito što se tiče:

(a) podataka o prehrambenom lancu;

(b) *ante mortem* pregleda;

(c) dobrobiti životinja;

(d) *post mortem* pregleda;

(e) materijala specificiranog rizika i drugih nusproizvoda životinjskog podrijetla;

i

(f) laboratorijskog ispitivanja.

[...]”

19 Odjeljak I. poglavlje I. Priloga I. toj uredbi, naslovljen „Poslovi u okviru nadzornog pregleda”, određuje:

1. Pored općih zahtjeva iz članka 4. stavka 4. koji se odnose na nadzorne preglede vezane uz primjenu dobre higijenske prakse, službeni veterinar mora provjeriti pridržava li se subjekt u poslovanju s hranom neprekidno svojih vlastitih postupaka vezanih uz sakupljanje, prijevoz, skladištenje, rukovanje, obradu i uporabu ili zbrinjavanje nusproizvoda životinjskog podrijetla, uključujući materijal specificiranog rizika, za koje je odgovoran subjekt u poslovanju s hranom.
2. Pored općih zahtjeva iz članka 4. stavka 5. koji se odnose na nadzorne preglede vezane uz primjenu načela koji se temelje na sustavu analize opasnosti i upravljanja kritičnim kontrolnim točkama (HACCP), službeni veterinar mora provjeriti jamče li postupci koje primjenjuje subjekt u poslovanju s hranom u mjeri u kojoj je to moguće, da meso:

[...]

(b) ne sadrži fekalna ili druga onečišćenja;

[...]”

20 Odjeljak I. poglavlje II. dio D Priloga I. navedenoj uredbi, pod naslovom „*Post mortem* pregled”, opisuje:

- „1. Poslije klanja, trupovi i prateći nusproizvodi klanja moraju se bez odgađanja podvrgnuti *post mortem* pregledu. Sve se vanjske površine moraju vizualno pregledati. U tu će svrhu možda trebati neznatno rukovati trupom ili nusproizvodima klanja ili upotrijebiti posebnu tehničku opremu. Posebna se pozornost mora usmjeriti na otkrivanje zoonoza i bolesti životinja za koje su pravila o zdravlju životinja utvrđena u zakonodavstvu Unije. Brzina linije klanja i broj nazočnog inspeksijskog osoblja moraju biti takvi da omogućuje ispravno obavljanje inspeksijskog pregleda.
2. Dodatna ispitivanja kao što su palpacija i incizija dijelova trupa i nusproizvoda klanja te laboratorijska ispitivanja moraju se obaviti kad god se smatraju potrebnim za:

[...]

(b) otkrivanje:

[...]

- ii. ostataka (rezidua) ili kontaminanata u količinama koje premašuju razine utvrđene na temelju zakonodavstva Zajednice;
- iii. nesukladnosti s mikrobiološkim kriterijima;

ili

- iv. ostalih čimbenika koji bi mogli zahtijevati da se meso proglašeno neprikladnim za prehranu ljudi ili da se ograniči njegova uporaba,

naročito ako se radi o prisilno zaklanim životinjama.

[...]”

21 Odjeljak II. poglavlje V. Priloga I. istoj uredbi, naslovljen „Odluke koje se odnose na meso”, određuje:

1. Meso se proglašava neprikladnim za prehranu ljudi ako:

[...]

(g) nije u skladu s mikrobiološkim kriterijima koji su utvrđeni u skladu sa zakonodavstvom Zajednice i na temelju kojih se određuje smije li se hrana staviti na tržište;

[...]

- (i) sadrži ostatke (rezidue) ili kontaminante u količinama koje premašuju razine utvrđene zakonodavstvom Zajednice. Kod svakog prekoračenja odgovarajućih razina treba, prema potrebi, obaviti dodatne analize;

[...]

- (s) je prljavo ili sadrži fekalna ili druga onečišćenja;

[...]

- (u) službeni veterinar, nakon što je ispitao sve bitne podatke, smatra da ono može predstavljati opasnost za javno zdravlje ili zdravlje životinja ili je zbog bilo kojeg drugog razloga neprikladno za prehranu ljudi.

[...]”

22 Odjeljak IV. poglavlje V. dio B Priloga I. Uredbi br. 854/2004 određuje:

„1. Poslije klanja, sva se perad mora pregledati u skladu s odjeljkom I. i III. Pored toga, službeni veterinar mora osobno obaviti sljedeće preglede:

- (a) dnevni pregled unutarnjih organa i tjelesnih šupljina na reprezentativnom uzorku peradi;
(b) detaljni pregled na uzorku dijelova ptica ili cijelih ptica koje su nakon *post mortem* pregleda proglašene neprikladnima za prehranu ljudi, pri čemu se uzorak uzima slučajnim odabirom iz svake serije peradi istog podrijetla;

i

- (c) sve dodatne preglede koji su potrebni ako postoji razlog za sumnju da meso dotičnih ptica nije prikladno za prehranu ljudi.

[...]”

Nizozemsko pravo

23 Članak 6.2 stavak 1. Wet houdende een integraal kader voor regels over gehouden dieren en daaraan gerelateerde onderwerpena (Zakon kojim se uspostavlja cjelovit okvir za pravila o držanim životinjama i povezanim pitanjima) od 19. svibnja 2011. (Stb. 2011., br. 345) (u daljnjem tekstu: Zakon o životinjama) predviđa:

„Zabranjeno je postupati protivno odredbama Unijinih uredbi koje se odnose na pitanja koja su uređena ovim zakonom, a određena su općom upravnom uredbom ili ministarskom odlukom ili na njihovu temelju.”

24 Članak 8.7 Zakona o životinjama predviđa:

„Naš ministar može izreći upravnu kaznu osobi koja počini prekršaj.”

25 Članak 2.4 Regelinga van de Minister van Economische Zaken, nr. WJZ/12346914, houdende regels met betrekking tot dierlijke producten (Uredba ministra gospodarstva br. WJZ/12346914 o pravilima o proizvodima životinjskog podrijetla) od 7. prosinca 2012. (Stcrt. 2012., br. 25949) u stavku 1. točki (d) određuje:

„Odredbe Unijinih uredbi u smislu članka 6.2. stavka 1. točke (d) Zakona o životinjama su sljedeće:

[...]

(d) članak 3., članak 4. stavci 1. do 4., članak 5. i članak 7. stavak 1. Uredbe (EZ) br. 853/2004.”

Glavni postupak i prethodna pitanja

- 26 U okviru kontrola koje je proveo Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (Nizozemska agencija za hranu i potrošačke proizvode, Nizozemska) u nekoliko klaonica peradi utvrđena je kontaminacija fekalijama, sadržajem volje i sadržajem žučnog mjehura na kraju linije na kojoj se meso obrađuje kako bi bilo „spremno za kuhanje”, neposredno prije hlađenja. To je tijelo izradilo izvješća iz kojih proizlazi da je kontaminacija rezultat nedovoljnih mjera radi sprečavanja kontaminacije i da su te klaonice počinile povredu iz članka 6.2 stavka 1. Zakona o životinjama i članka 2.4 stavka 1. Uredbe ministra gospodarstva br. WJZ/12346914 i, prema tome, članka 3. stavka 1. Uredbe br. 853/2004 i odjeljka II. poglavlja IV. točaka 5. i 8. Priloga III. toj uredbi.
- 27 Na temelju tih izvješća državni je tajnik odlukama od 27. studenoga, 11. prosinca i 18. prosinca 2015. izrekao različite novčane kazne klaonicama o kojima je riječ u glavnom postupku, svaku u iznosu od 2500 eura, zbog povrede Zakona o životinjama. Navedene klaonice podnijele su žalbe protiv tih odluka državnom tajniku, koji ih je odbio 29. travnja, 2. svibnja odnosno 3. svibnja 2016.
- 28 Klaonice o kojima je riječ u glavnom postupku podnijele su tužbu protiv tih odluka pred Rechtbankom Rotterdam (Sud u Rotterdamu, Nizozemska).
- 29 Klaonice o kojima je riječ u glavnom postupku tvrde da se ni iz teksta ni iz konteksta odredbi odjeljka II. poglavlja IV. točaka 5. i 8. Priloga III. Uredbi br. 853/2004 ne može zaključiti da se njima propisuje standard „nulte tolerancije” kako bi se izbjegla kontaminacija. Tvrde da se trupovi moraju moći očistiti i u fazi hlađenja ili kasnije u trenutku rezanja i pakiranja. Nadalje, osporavaju činjenicu da fekalije, sadržaj volje i žučnog mjehura mogu izazvati kontaminaciju. Osim toga, oni dovode u pitanje načine kontrole, naglašavajući da se prilikom provođenja kontrola trupovi ne mogu povući s linije i da se mogu vizualno pregledati samo vanjske površine.
- 30 Suprotno tomu, državni tajnik tvrdi da navedene odredbe sadržavaju standard „nulte tolerancije”, prema kojem trupovi peradi ne mogu biti vidljivo kontaminirani nakon faze evisceracije i čišćenja kao i prije hlađenja. U tom pogledu naglašava da je faza prije hlađenja ona faza tijekom koje se treba provesti kontrola. Tvrđi da pojam „kontaminacija” obuhvaća i kontaminaciju fekalijama, sadržajem volje i žučnog mjehura. Kad je riječ o kontrolama, državni tajnik smatra da se trupovi mogu povući s linije i da se također mogu ispitati unutarnje površine i one ispod masnog tkiva.
- 31 U tim je okolnostima Rechtbank Rotterdam (Sud u Rotterdamu) izrazio sumnje u pogledu tumačenja teksta primjenjivog prava Unije te odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:
- „1. Treba li odredbe odjeljka II. poglavlja IV. točaka 5. i 8. Priloga III. Uredbi [br. 853/2004] tumačiti na način da trup ptice nakon evisceracije i čišćenja više ne smije pokazivati nikakve vidljive znakove kontaminacije?
 2. Obuhvaća li odjeljak II. poglavlje IV. točke 5. i 8. Priloga III. Uredbi [br. 853/2004] kontaminaciju fekalijama, sadržajem iz žučnog mjehura i volje?
 3. Ako je odgovor na prvo pitanje potvrđan: treba li u tom slučaju odjeljak II. poglavlje IV. točku 8. Priloga III. Uredbi [br. 853/2004] tumačiti na način da čišćenje treba obaviti neposredno nakon evisceracije ili je prema toj odredbi dopušteno otkloniti vidljive znakove kontaminacije i tijekom hlađenja ili rezanja ili pakiranja

4. Je li prema odjeljku I. poglavlju II. dijelu D točki 1. Priloga I. Uredbi [br. 854/2004] Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2004. o utvrđivanju posebnih pravila organizacije službenih kontrola proizvoda životinjskog podrijetla namijenjenih prehrani ljudi nadležnim tijelima prilikom pregleda dopušteno otkloniti trupove s linije klanja i pregledati pokazuju li vidljivu kontaminaciju izvana i iznutra kao i ispod masnog tkiva?
5. Ako je odgovor na prvo pitanje niječan i time vidljivi znakovi kontaminacije smiju ostati prisutni na trupu ptice, kako u tom slučaju treba tumačiti odjeljak II. poglavlje IV. točke 5. i 8. Priloga III. Uredbi [br. 853/2004]? Na koji način valja onda postići cilj te uredbe, to jest jamčiti visoku razinu zaštite javnog zdravlja?"

O prethodnim pitanjima

- 32 Uvodno valja podsjetiti na to da je, prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda, u okviru postupka suradnje između nacionalnih sudova i Suda uspostavljene u članku 267. UFEU-a na Sudu da nacionalnom sudu pruži koristan odgovor koji će mu omogućiti da riješi spor koji se pred njim vodi. U tom smislu Sud mora, ako je to potrebno, preoblikovati postavljena pitanja. Usto, Sud može uzeti u obzir pravila prava Unije na koja se nacionalni sud nije pozvao u svojem pitanju (presuda od 1. veljače 2017., *Município de Palmela*, C-144/16, EU:C:2017:76, t. 20. i navedena sudska praksa).
- 33 U ovom slučaju, kako bi se sudu koji je uputio zahtjev dao koristan odgovor, valja obrnuti redoslijed pitanja i najprije ispitati drugo pitanje, zatim zajedno ispitati prvo, treće i, prema potrebi, peto pitanje te naposljetku četvrto pitanje, kako su preformulirana.

Drugo pitanje

- 34 Svojim drugim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li odjeljak II. poglavlje IV. točke 5. i 8. Priloga III. Uredbi br. 853/2004 tumačiti na način da pojam „kontaminacija” ne obuhvaća samo kontaminaciju fekalijama nego i kontaminaciju sadržajem volje i žučnog mjehura.
- 35 Valja istaknuti da ni točka 5. ni točka 8. odjeljka II. poglavlja IV. Priloga III. Uredbi br. 853/2004 ne precizira izvore kontaminacije trupova prilikom klanja. Naime, u navedenoj točki 5. samo se navodi da se „omamljivanje, krvarenje, skidanje kože ili perušanje, evisceracija i drugi oblici obrade moraju obaviti bez nepotrebnog odgađanja te na način koji sprečava kontaminaciju mesa. Naročito se moraju poduzeti mjere kako bi se spriječilo istjecanje sadržaja probavnog trakta tijekom evisceracije.” Što se tiče točke 8., ne spominje se izraz „kontaminacija”.
- 36 Sud koji je uputio zahtjev ima dvojbe o tome jesu li fekalije te sadržaj volje i žučnog mjehura dio „probavnog trakta” u smislu odjeljka II. poglavlja IV. točke 5. Priloga III. Uredbi br. 853/2004 i može li ih se smatrati izvorima kontaminacije u smislu te uredbe.
- 37 U tom pogledu valja istaknuti da se jezične verzije te uredbe razlikuju u pogledu pojmova upotrijebljenih u odjeljku II. poglavlju IV. točki 5. drugoj rečenici Priloga III. Uredbi br. 853/2004. Tako, dok se verzije te odredbe na nizozemskom, njemačkom i švedskom jeziku – koje koriste izraze „inhoud van Maag en darmen”, „Magen- und Darminhalt” i „mag- och tarminnehåll” – pozivaju na sadržaj želuca i crijeva, verzije navedene odredbe na danskom, engleskom i francuskom jeziku – koje koriste izraze „fordøjeseskanaliens indhold”, „digestive tract contents” i „contenu du tractus digestif” – imaju očito šire značenje.
- 38 U tom kontekstu valja podsjetiti na to da, prema ustaljenoj sudskoj praksi, formulacija neke odredbe prava Unije korištena u jednoj od jezičnih inačica ne može služiti kao jedina osnova tumačenja te odredbe niti joj se može dati prednost u odnosu na druge jezične inačice. Naime, odredbe prava Unije

moraju se tumačiti i primjenjivati ujednačeno s obzirom na verzije sastavljene na svim jezicima Europske unije. U slučaju neslaganja između različitih jezičnih verzija određenog teksta prava Unije, dotičnu odredbu potrebno je tumačiti u odnosu na opću strukturu i krajnji cilj propisa kojih je ona dio (vidjeti, među ostalim, presudu od 25. listopada 2018., Tänzler & Trasper, C-462/17, EU:C:2018:866, t. 20. i navedenu sudsku praksu).

- 39 Kao prvo, što se tiče konteksta dotične odredbe, valja istaknuti da se, u skladu s člankom 2. Uredbe br. 853/2004, definicije navedene u uredbama br. 178/2002 i 852/2004 primjenjuju u svrhu Uredbe br. 853/2004. U tom pogledu članak 2. stavak 1. točka (f) Uredbe br. 852/2004 definira pojam „kontaminacija” kroz „prisutnost ili unošenje opasnosti”. Što se tiče pojma „opasnost”, on je definiran u članku 3. točki 14. Uredbe br. 178/2002 kao „biološki, kemijski ili fizički agens u hrani ili hrani za životinje ili stanje hrane ili hrane za životinje s mogućnošću štetnog djelovanja na zdravlje”.
- 40 Kao što je to nezavisni odvjetnik naveo u točki 51. svojeg mišljenja, zakonodavac Unije očito je želio promicati visoku razinu sigurnosti hrane primjenom široke definicije pojma kontaminacije.
- 41 Tu analizu potvrđuje sam tekst Priloga odjeljka II. poglavlja IV. točke 5. Priloga III. Uredbi br. 853/2004. Naime, korištenje izraza „bilo kakva kontaminacija” na francuskom i njemačkom jeziku, i izraza „kontaminacija” na nizozemskom i španjolskom jeziku, kao i upotreba priloga „naročito”, pokazuju da je navedeni zakonodavac brinuo da se obveza izbjegavanja svake kontaminacije ne ograniči na poseban oblik kontaminacije. Također, odjeljak II. poglavlje IV. točka 8. Priloga III. tog uredbi predviđa postupak koji treba slijediti nakon pregleda i evisceracije, odnosno, među ostalim, čišćenje trupova, a da se ta obveza ipak ne ograničava na otklanjanje određenih oblika kontaminacije.
- 42 Osim toga, iz odjeljka I. poglavlja I. točke 2. Priloga I. Uredbi br. 854/2004 proizlazi da službeni veterinar, kada provodi kontrolu u vezi s postupcima subjekata u poslovanju s hranom, kao što su klaonice, treba osigurati da oni, u mjeri u kojoj je to moguće, jamče da meso „ne sadrži fekalna ili druga onečišćenja”. Valja utvrditi da su izrazi upotrijebljeni u pogledu naravi kontaminacije također vrlo široki, pri čemu uporaba izraza „druga” potvrđuje da izvori kontaminacije nisu predmet nikakva posebnog ograničenja.
- 43 Kao drugo, kad je riječ o svrsi Uredbe br. 853/2004, valja podsjetiti na to da se u njezinoj uvodnoj izjavi 9. navodi da je glavni cilj njezina preinačenja osiguravanje visoke razine zaštite potrošača u pogledu sigurnosti hrane. Osim toga, uvodna izjava 10. navedene uredbe pokazuje da je prioritet zakonodavca Unije bio zdravlje potrošača jer se navodi da „[je] potrebno održavati i, ako je to potrebno u svrhu zaštite potrošača, pooštriti detaljna higijenska pravila za proizvode životinjskog podrijetla”,
- 44 Stoga i opća struktura Uredbe br. 853/2004 i cilj visoke razine zaštite potrošača koji se njome želi postići nalažu da se obuhvate svi izvori kontaminacije. Dakle, pojam „probavni trakt” ne može se ograničiti na crijeva i njihov sadržaj. Naime, kao što je to naveo nezavisni odvjetnik u točki 50. svojeg mišljenja, probavni trakt obuhvaća sve organe probavnog sustava te sadržaj tih organa od usta do anusa. Fekalije, sadržaj volje i žučni mjehur su, dakle, dijelovi probavnog trakta i trebaju se smatrati obuhvaćenima obvezama predviđenima u odjeljku II. poglavlju IV. točkama 5. i 8. Priloga III. Uredbi br. 853/2004.
- 45 S obzirom na prethodno navedeno, na drugo pitanje valja odgovoriti tako da odjeljak II. poglavlje IV. točke 5. i 8. Priloga III. Uredbi br. 853/2004 treba tumačiti na način da pojam „kontaminacija” ne obuhvaća samo kontaminaciju fekalijama nego i kontaminaciju sadržajem volje i žučnog mjehura.

Prvo, treće i peto pitanje

- 46 Svojim prvim i trećim pitanjem, koja valja ispitati zajedno, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li odjeljak II. poglavlje IV. točke 5. i 8. Priloga III. Uredbi br. 853/2004 tumačiti na način da vidljivi znakovi kontaminacije ne smiju ostati prisutni na trupu ptice nakon faze čišćenja i treba li ta faza nastupiti prije faze hlađenja. U slučaju da se ta odredba tumači u smislu da se njome ne zahtijeva da nisu prisutni vidljivi znakovi kontaminacije, sud koji je uputio zahtjev svojim petim pitanjem u biti pita Sud treba li navedenu odredbu u vezi s odredbama Uredbe br. 852/2004 tumačiti na način da se kontrola nadležnih tijela, kako bi osigurala cilj visoke razine zaštite javnog zdravlja, mora ograničiti na provjeru poštuju li klaonice norme HACCP-a.
- 47 Kao prvo, sud koji je uputio zahtjev zapravo želi znati predviđa li odjeljak II. poglavlje IV. točke 5. i 8. Priloga III. Uredbi br. 853/2004 standard nulte tolerancije, odnosno da znakovi kontaminacije, vidljivi ili nevidljivi, ne smiju ostati prisutni na trupu ptice nakon faze evisceracije. Kao drugo, pita se treba li se, u slučaju da se taj standard primjenjuje, on primijeniti na kraju lanca klanja, to jest prije faze hlađenja.
- 48 Valja istaknuti da ni definicija pojma „kontaminacija” u članku 2. stavku 1. točki (f) Uredbe br. 852/2004 ni odjeljak II. poglavlje IV. točke 5. i 8. Priloga III. Uredbi br. 853/2004 ne razlikuju vidljivu i nevidljivu kontaminaciju.
- 49 Međutim, iz točaka 39. do 41. ove presude proizlazi da je pojam „kontaminacija” u smislu odjeljka II. poglavlja IV. točaka 5. i 8. Priloga III. Uredbi br. 853/2004 široko određen. Stoga se on ne može ograničiti samo na pojam vidljive kontaminacije.
- 50 U tom pogledu valja napomenuti da je zakonodavac Unije predvidio razliku između različitih vrsta životinja, među ostalim, razlikujući meso domaćih papkara i kopitara od mesa peradi i dvojezubaca. Međutim, u odjeljku I. poglavlja IV. Priloga III. toj uredbi, koji se odnosi na higijenu klanja u vezi s mesom domaćih papkara i kopitara, u točki 10. izričito se navodi da trupovi iz te kategorije „ne smiju biti vidljivo onečišćeni fekalijama” i da se „svaki vidljivo onečišćeni dio mora odmah ukloniti rezanjem ili na neki drugi način s istim učinkom”.
- 51 Valja utvrditi da se takvo pojašnjenje ne pojavljuje u poglavlju o higijeni klanja za meso peradi i dvojezubaca. Na taj je način zakonodavac Unije želio zadržati široku definiciju pojma kontaminacije iz odjeljka II. poglavlja IV. točaka 5. i 8. Priloga III. Uredbi br. 853/2004, koja obuhvaća i vidljivu i nevidljivu kontaminaciju.
- 52 Slijedom toga, u skladu s odjeljkom II. poglavljem IV. točkama 5. i 8. Priloga III. Uredbi br. 853/2004, pojam „kontaminacija” odnosi se i na vidljivu i na nevidljivu kontaminaciju.
- 53 Što se tiče pitanja u kojoj se fazi zahtijeva odsutnost svake kontaminacije, bez obzira na to je li vidljiva ili ne, valja istaknuti da tužitelji u glavnom postupku osobito ističu da je nemoguće ispuniti standard nulte tolerancije i da se eventualne kontaminacije koje su prisutne na trupovima u fazi lanca u kojem se meso obrađuje kako bi bilo „spremno za kuhanje” uklanjaju tijekom postupka hlađenja ili rezanja i pakiranja. Tako bi klaonice samo imale obvezu vezanu uz odsutnost kontaminacije tijekom cijelog procesa klanja.
- 54 Taj se argument ne može prihvatiti.
- 55 Iz teksta odjeljka II. poglavlja IV. točke 5. Priloga III. Uredbi br. 853/2004 proizlazi da u fazi klanja treba poduzeti sve mjere kako bi se spriječila kontaminacija, naročito istjecanje sadržaja probavnog trakta tijekom evisceracije. Upotreba glagola „spriječiti” pokazuje da zakonodavac Unije nije želio

nametnuti obvezu rezultata u toj fazi postupka, nego, nasuprot tomu, potaknuti klaonice da provedu sve moguće mjere kako bi se osiguralo da se trupovi ne kontaminiraju. Naime, odsutnost svake vidljive kontaminacije u toj fazi predstavljalo bi pretjeranu obvezu za klaonice.

- 56 Ta se analiza potvrđuje, kao što je to naveo nezavisni odvjetnik u točkama 62. i 63. svojeg mišljenja, činjenicom da se *post mortem* pregled, čija je svrha uklanjanje kontaminiranih trupova neprikladnih za prehranu ljudi, provodi nakon faze evisceracije, u skladu s onim što proizlazi iz zajedničkog tumačenja odjeljka II. poglavlja IV. točaka 6. i 7. Priloga III. Uredbi br. 853/2004 i odjeljka IV. poglavlja V. dijela B točke 1. Priloga I. Uredbi br. 854/2004. Osobito, potonja točka predviđa da svu perad treba *post mortem* pregledati u skladu s odjeljcima I. i III. Priloga I. Uredbi br. 854/2004 i da je, osim toga, službeni veterinar dužan provesti dnevni pregled unutarnjih organa i tjelesnih šupljina na reprezentativnom uzorku peradi. U tom pogledu službeni veterinar mora provjeriti, u skladu s odjeljkom I. poglavljem I. točkom 2. Priloga I. toj uredbi, jamče li postupci koje primjenjuje subjekt u poslovanju s hranom, u mjeri u kojoj je to moguće, da meso ne sadrži fekalna ili druga onečišćenja.
- 57 *Post mortem* pregled ima upravo za cilj razvrstati dijelove neprikladne za prehranu ljudi od drugih dijelova koji mogu prijeći u fazu čišćenja, kako bi se oslobodili svih preostalih onečišćenja, kao što su krv ili sadržaj crijeva. Taj bi stadij bio potpuno suvišan ako bi se prag nulte tolerancije primjenjivao već nakon faze evisceracije, bez toleriranja ikakve vidljive kontaminacije.
- 58 S druge strane, iz redosljeda faza prerade koji je zakonodavac Unije utvrdio u odjeljku II. poglavlju IV. točki 8. Priloga III. Uredbi br. 853/2004 proizlazi da čišćenje treba uslijediti prije hlađenja, dakle prije rezanja, pakiranja i stavljanja potrošaču na raspolaganje. Stoga nakon faze čišćenja uopće ne može postojati vidljiva kontaminacija.
- 59 Dakle, u fazi čišćenja pregled službenog veterinara već je omogućio provedbu potrebnih mjera kako bi se opasnost smanjila na prihvatljivu razinu čišćenjem dijelova koje je moguće očistiti i, ako se time opasnost ne bi mogla svesti na prihvatljivu razinu, kako bi se donijele odgovarajuće korektivne mjere s ciljem uklanjanja te opasnosti, odnosno proglašenje dotičnih dijelova neprikladnima za prehranu ljudi, u skladu s načelima „HACCP-a”, u smislu članka 5. Uredbe br. 852/2004.
- 60 Osim toga, obavljanje faze čišćenja čiji je rezultat trup bez ikakve vidljive kontaminacije u fazi hlađenja, rezanja i pakiranja još je u većoj mjeri ključno jer te faze već same po sebi predstavljaju kritičnu točku zbog mnogobrojnih kontakata mesa s nečistim površinama ili materijalom. Ako se opasnost ne otkloni u prethodnoj fazi, postoji opasnost da se prenese ili poveća u sljedećoj fazi. Stoga bi cilj postizanja visoke razine zaštite potrošača bio ozbiljno ugrožen.
- 61 Stoga, suprotno onomu što tvrde tužitelji u glavnom postupku, faza hlađenja nema za cilj čišćenje trupova radi otklanjanja svih vidljivih znakova kontaminacije, nego nastoji, među ostalim, zaustaviti umnožavanje klica i sačuvati meso kako bi se u najboljim uvjetima nastavila faza rezanja i pakiranja.
- 62 Slijedom toga, na prvo i treće pitanje valja odgovoriti da odjeljak II. poglavlje IV. točke 5. i 8. Priloga III. Uredbi br. 853/2004 treba tumačiti na način da vidljivi znakovi kontaminacije ne smiju ostati prisutni na trupu ptice nakon faze čišćenja i prije faze hlađenja.
- 63 Uzimajući u obzir odgovor na prvo i treće pitanje, na peto pitanje nije potrebno odgovoriti.

Četvrto pitanje

- 64 Svojim četvrtim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li odjeljak I. poglavlje II. dio D točku 1. Priloga I. Uredbi br. 854/2004 tumačiti na način da mu se protivi to da nadležno tijelo, u svrhu pregleda trupova peradi, potonje povuče s linije klanja i provede vanjski i unutarnji pregled tih trupova, prema potrebi podizanjem njihova masnog tkiva.

- 65 Iz uvodne izjave 4. te uredbe proizlazi da službene kontrole proizvoda životinjskog podrijetla trebaju obuhvaćati sve elemente koji su značajni za zaštitu javnog zdravlja.
- 66 Osim toga, članak 4. stavak 1. te uredbe navodi da „[d]ržave članice moraju osigurati da subjekti u poslovanju s hranom pruže svu potrebnu pomoć nadležnome tijelu kako bi mu se omogućilo učinkovito obavljanje službenih kontrola”.
- 67 Također valja podsjetiti na to da odjeljak I. poglavlje II. točka 1. Prilog I. navedene uredbe predviđa da za potrebe *post mortem* pregleda „[s]ve se vanjske površine moraju vizualno pregledati”, da će „[u] tu svrhu možda trebati neznatno rukovati trupom ili nusproizvodima klanja ili upotrijebiti posebnu tehničku opremu” i da „[b]rzina linije klanja i broj nazočnog inspekcijskog osoblja moraju biti takvi da omogućе ispravno obavljanje inspekcijskog pregleda”. Nadalje, sukladno odjeljku IV. poglavlju V. dijelu B točki 1. podtočki (a) Priloga I. toj uredbi, osim pregleda *post mortem* predviđenog za sve svježe meso, „službeni je veterinar dužan provesti [...] dnevni pregled unutarnjih organa i tjelesnih šupljina na reprezentativnom uzorku peradi”.
- 68 Osim toga, odjeljak I. poglavlje II. dio D točka 2. Priloga I. Uredbi br. 854/2004 predviđa da nadležno tijelo može provesti dodatna ispitivanja kao što su palpacija i incizija dijelova trupa i nusproizvoda klanja te laboratorijska ispitivanja kad god se smatraju potrebnim.
- 69 Iz prethodno navedenog proizlazi da je, kako bi se postigla visoka razina zaštite javnog zdravlja, zakonodavac Unije predvidio minimalne standarde za kontrolu mesa peradi, odnosno vanjski pregled trupova i unutarnji pregled na uzorku trupova, prepuštajući nadležnom tijelu široku marginu prosudbe kako bi moglo provoditi dalekosežnije kontrole, kao što su analize, ako smatra da je to potrebno.
- 70 U tom pogledu povlačenje trupa peradi s linije klanja radi ispitivanja masnog tkiva može se, među ostalim, pokazati nužnim za otkrivanje patologije štetne za zdravlje ljudi, kao što je ptičja gripa, i proporcionalno je s obzirom na važnost cilja zaštite javnog zdravlja.
- 71 U svakom slučaju, na nacionalnom je sudu da, s obzirom na elemente koji su mu podneseni, utvrdi jesu li sredstva upotrijebljena za pregled trupova peradi bila prikladna za ostvarivanje cilja koji se dotičnim propisom legitimno želi postići i ne prekoračuju li ono što je nužno za njegovo postizanje.
- 72 Stoga na četvrto pitanje valja odgovoriti da točku 1. odjeljka I. poglavlja II. dijela D Priloga I. Uredbi br. 854/2004 treba tumačiti na način da se ne protivi tomu da nadležno tijelo, u svrhu pregleda trupova peradi, potonje povuče s linije klanja i provede vanjski i unutarnji pregled tih trupova, prema potrebi podizanjem njihova masnog tkiva, pod uvjetom da taj pregled ne prekoračuje ono što je nužno za osiguranje učinkovitosti te kontrole, što treba provjeriti nacionalni sud.

Troškovi

- 73 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (treće vijeće) odlučuje:

- 1. Odjeljak II. poglavlje IV. točke 5. i 8. Priloga III. Uredbi (EZ) br. 853/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2004. o utvrđivanju određenih higijenskih pravila za hranu životinjskog podrijetla treba tumačiti na način da pojam „kontaminacija” ne obuhvaća samo kontaminaciju fekalijama nego i kontaminaciju sadržajem volje i žučnog mjehura.**

2. **Odjeljak II. poglavlje IV. točke 5. i 8. Priloga III. Uredbi br. 853/2004 treba tumačiti na način da vidljivi znakovi kontaminacije ne smiju ostati prisutni na trupu ptice nakon faze čišćenja i prije faze hlađenja.**
3. **Odjeljak I. poglavlje II. dio D točku 1. Priloga I. Uredbi (EZ) br. 854/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2004. o utvrđivanju posebnih pravila organizacije službenih kontrola proizvoda životinjskog podrijetla namijenjenih prehrani ljudi, kako je izmijenjena Provedbenom uredbom Komisije (EU) br. 739/2011 od 27. srpnja 2011., treba tumačiti na način da se ne protivi tomu da nadležno tijelo, u svrhu pregleda trupova peradi, potonje povuče s linije klanja i provede vanjski i unutarnji pregled tih trupova, prema potrebi podizanjem njihova masnog tkiva, pod uvjetom da taj pregled ne prekoračuje ono što je nužno za osiguranje učinkovitosti te kontrole, što treba provjeriti nacionalni sud.**

Potpisi